

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการสำรวจและการระบุชนิดของเห็ดที่พบในสวนยางพารา

จากการเก็บตัวอย่างเห็ดราขนาดใหญ่ในสวนยางพารา ตำบลแสนตุง อำเภอลำปาง จังหวัด ตราด พบเห็ดจำนวน 12 ชนิด (รหัสตัวอย่าง) คือ *Trichoderma* sp. (RP1), *Daldinia eschscholtzii* (RP2), *Cookeina sulcipes* (RP3), *Cookeina garethjonesii* (RP4), *Cookeina tricholoma* (RP5), *Xylaria* sp. (RP6) (ภาพที่ 4.1), *Auricularia cornea* (NU10), *Schizophyllum commune* (SC3), *Schizophyllum umbrinum* (CN17), *Termitomyces cylindricus* (PK1), *Tremella fuciformis* (NU21) และ *Trichaleuria javanica* (PL8) (ภาพที่ 4.2)

เมื่อทำการระบุชนิดด้วยลักษณะทางสัณฐานวิทยาเบื้องต้นและด้วยวิธีทางอนุชีววิทยา โดยทำการเพิ่มจำนวน DNA บริเวณ Internal Transcribed Spacer (ITS) แล้วทำการตรวจสอบผลผลิตจากปฏิกิริยา PCR (PCR product) ด้วยเทคนิค gel electrophoresis (ภาพที่ 4.3-4.4) จากนั้นทำให้ PCR product บริสุทธิ์แล้วนำส่งตรวจสอบลำดับนิวคลีโอไทด์ (DNA sequencing) ที่บริษัท ATGC ประเทศไทย จากนั้นจะทำการตรวจสอบคุณภาพของลำดับนิวคลีโอไทด์ที่ได้ โดยใช้โปรแกรม BioEdit Sequence Alignment Editor และแก้ไขลำดับนิวคลีโอไทด์ที่ไม่เหมาะสมกับคู่เบสเพื่อให้เกิดความถูกต้องด้วยโปรแกรม GeneStudio Professional Edition โดยนำลำดับนิวคลีโอไทด์ที่ถูกต้องแล้วใส่ในโปรแกรม BLAST N (Basic Local Alignment Search Tool) ในฐานข้อมูล (GenBank) ที่จัดทำขึ้นโดย National Center for Biotechnology Information หรือ NCBI (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov>) เพื่อตรวจสอบร้อยละความคล้ายคลึง (percent similarity) และทำการระบุชนิดของเห็ดราได้ผลดังแสดงในตารางที่ 4.1

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

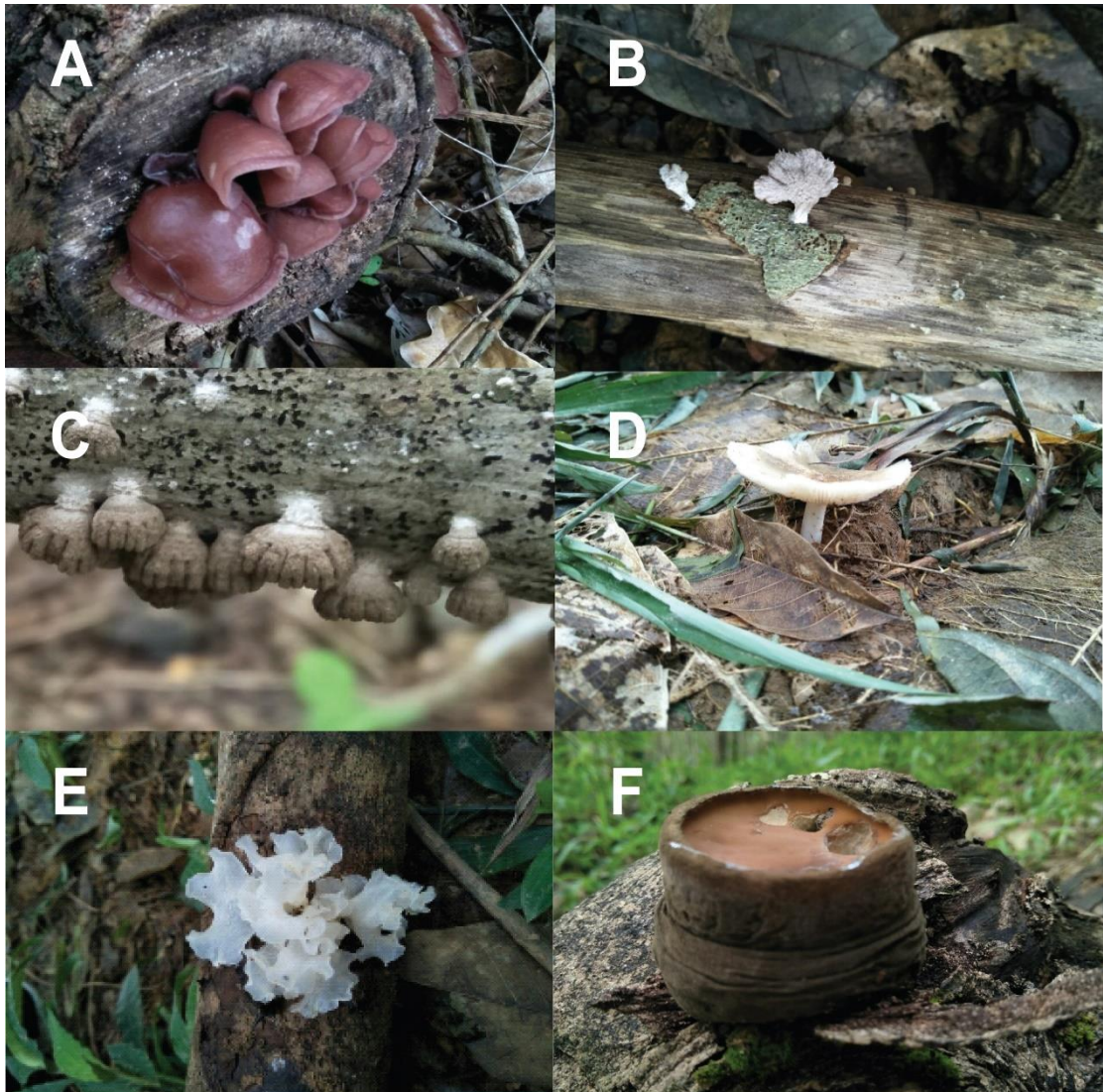
ภาพที่ 4.1 ตัวอย่างเห็ดที่พบในการศึกษารั้งนี้ (1)

A: *Trichoderma* sp. (RP1); B: *Daldinia eschscholtzii* (RP2);

C: *Cookeina sulcipes* (RP3); D: *Cookeina garethjonesii* (RP4);

E: *Cookeina tricholoma* (RP5); F: *Xylaria* sp. (RP)

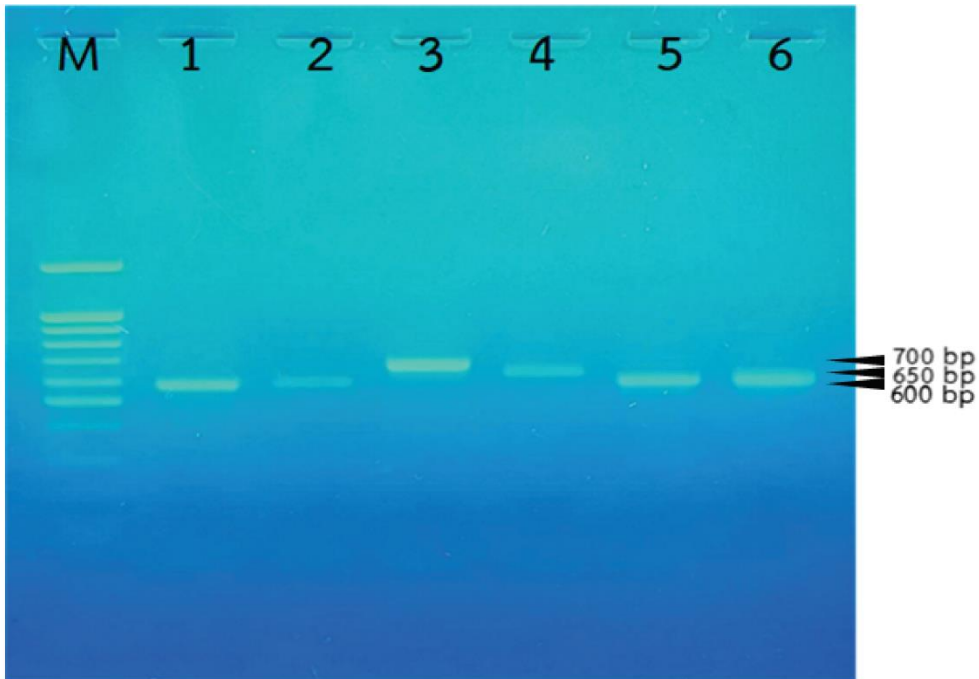

ภาพที่ 4.2 ตัวอย่างเห็ดที่พบในการศึกษารั้งนี้ (2)

A: *Auricularia cornea* (NU10); B: *Schizophyllum commune* (SC3);

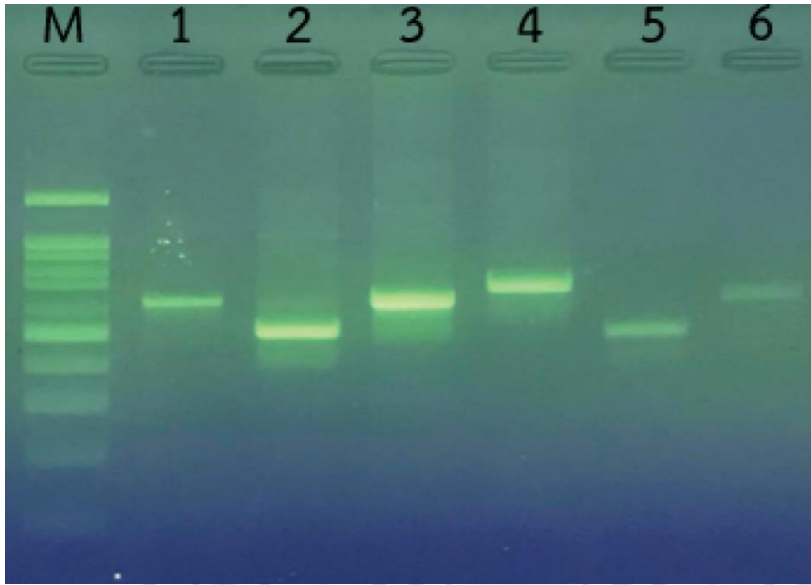
C: *Schizophyllum umbrinum* (CN17); D: *Termitomyces cylindricus* (PK1);

E: *Tremella fuciformis* (NU21); F: *Trichaleuria javanica* (PL8)

ภาพที่ 4.3 ตัวอย่างผล gel electrophoresis เพื่อตรวจสอบผลิตภัณฑ์ PCR จากการเพิ่มจำนวน DNA บริเวณ ITS ด้วยเทคนิค PCR เพื่อระบุชนิดเห็ดราด้วยวิธีทางอณูชีววิทยา (1)
 Lane M: DNA ladder (100 bp)
 Lane 1: *Trichoderma* sp. (RP1);
 Lane 2: *Daldinia eschscholtzii* (RP2);
 Lane 3: *Cookeina sulcipes* (RP3);
 Lane 4: *Cookeina garethjonesii* (RP4);
 Lane 5: *Cookeina tricholoma* (RP5);
 Lane 6: *Xylaria* sp. (RP6)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 4.4 ตัวอย่างผล gel electrophoresis เพื่อตรวจสอบผลิตภัณฑ์ PCR จากการเพิ่มจำนวน DNA บริเวณ ITS ด้วยเทคนิค PCR เพื่อระบุชนิดเห็ดราด้วยวิธีทางอนุชีววิทยา (2)

Lane M: DNA ladder (100 bp)

Lane 1: *Schizophyllum commune* (SC3);

Lane 2: *Auricularia cornea* (NU10);

Lane 3: *Schizophyllum umbrinum* (CN17);

Lane 4: *Termitomyces cylindricus* (PK1);

Lane 5: *Tremella fuciformis* (NU21);

Lane 6: *Trichaleuria javanica* (PL8)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตารางที่ 4.1 ผลการ BLAST และ GenBank accession number ของตำแหน่ง ITS

Species	Collection No.	Best match (Accession No.)		GenBank Accession number
		ITS	Similarity (%)	
<i>Trichoderma</i> sp.	RP1	<i>Trichoderma pezizoides</i> (DQ835513.1)	98.79	MW659098
<i>Daldinia eschscholtzii</i>	RP2	<i>Daldinia eschscholtzii</i> (MN310384.1)	100	MW659100
<i>Cookeina sulcipes</i>	RP3	<i>Cookeina sulcipes</i> (KY094620.1)	98.44	MW659101
<i>Cookeina garethjonesii</i>	RP4	<i>Cookeina garethjonesii</i> (KY094622.1)	99.06	MW680773
<i>Cookeina tricholoma</i>	RP5	<i>Cookeina tricholoma</i> (KY094619.1)	100	MW680771
<i>Xylaria</i> sp.	RP6	<i>Xylaria terricola</i> (MF577038.1)	88.42	MW659104
<i>Auricularia cornea</i>	NU10	<i>Auricularia cornea</i> (MT159982)	99.48	MZ049564
<i>Schizophyllum commune</i>	SC3	<i>Schizophyllum commune</i> (MT466518)	100	MZ061710
<i>Schizophyllum umbrinum</i>	CN17	<i>Schizophyllum umbrinum</i> (KM098067)	100	MW575873
<i>Termitomyces cylindricus</i>	PK1	<i>Termitomyces</i> sp. (LC481556.1) <i>Termitomyces cylindricus</i> (MN160278)	100	MZ049565
<i>Tremella fuciformis</i>	NU21	<i>Tremella fuciformis</i> (MH453614)	100	MZ061711
<i>Trichaleurja javanica</i>	PL8	<i>Trichaleurja javanica</i> (MG871291)	99.78	MZ061709

ลักษณะทางสัณฐานวิทยาของเห็ดแครงสายพันธุ์สวนยาง

จากผลการระบุชนิดของเห็ดราขนาดใหญ่ที่พบในสวนยางพารา จึงได้ทำการคัดเลือกเห็ดแครง (*Schizophyllum commune*) ซึ่งเป็นเห็ดที่มีรายงานว่ากินได้ (edible mushroom) พบได้บ่อยในสวนยางพาราและยังมีสารออกฤทธิ์ที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย โดยเห็ดแครงมีลักษณะทั่วไปคือ ดอกเห็ดเป็นรูปพัด มีขนสีขาวหรือขาวปนเทาปกคลุมทั่ว ปลายงุ้มลงเป็นลอน แตกแขนงเป็นแฉก ขนาดเล็ก ๆ คล้ายนิ้วเท้าตุ๊กแก แยกเป็นแฉกตามยาวและม้วนงอลงขนาด 1-3 เซนติเมตร สูง 1-4 เซนติเมตร ลักษณะเนื้อมีความเหนียว ครีบกจะมีกลิ่นเหม็นเป็นรัศมีออกไปจากฐานดอก มีสีครีม ส่วนก้านจะอยู่บริเวณด้านข้างหรือเกือบไม่มีก้าน ลักษณะสปอร์รูปไข่หรือทรงกระบอกหัวท้ายมน ใสไม่มีสี (ภาพที่ 4.5)

ภาพที่ 4.5 ลักษณะดอกและลักษณะสปอร์ของเห็ดแครง (*Schizophyllum commune*)

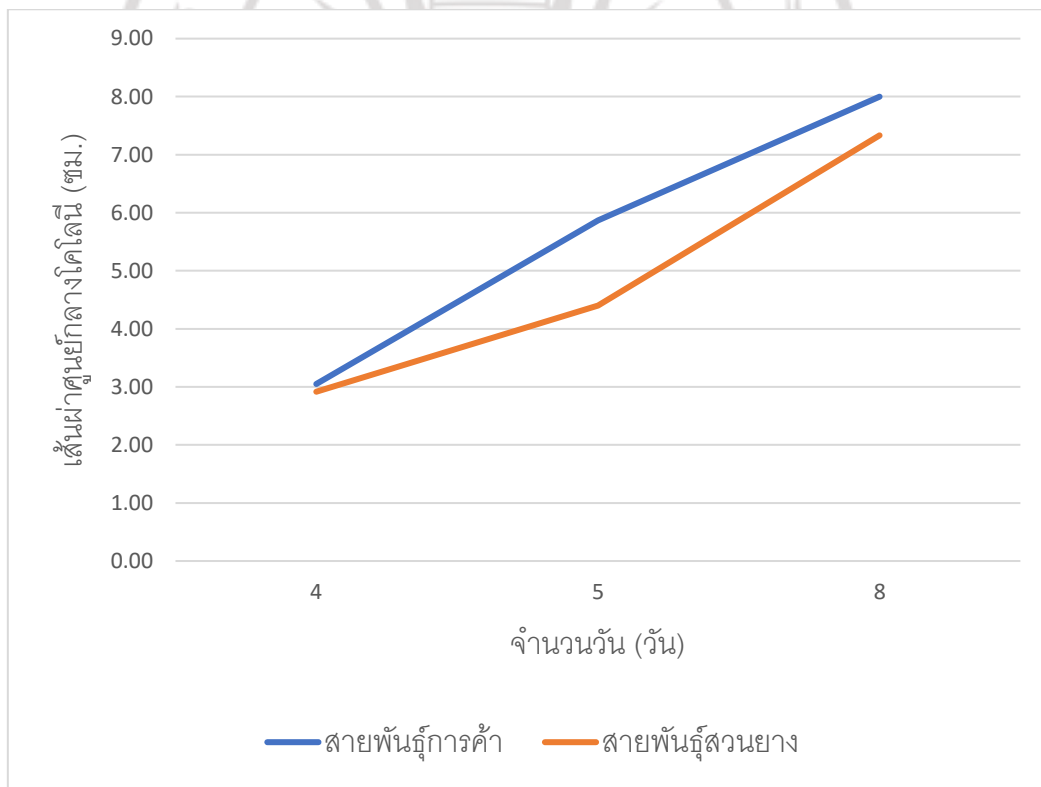
ผลการเจริญเติบโตของเส้นใยเห็ดแครงในระดับห้องปฏิบัติการ

การเจริญเติบโตของเส้นใยเห็ดบนอาหาร PDA

เมื่อนำเส้นใยของเห็ดแครงสายพันธุ์สวนยางและเห็ดแครงสายพันธุ์ทางการค้า มาเพาะเลี้ยงบนจานอาหาร PDA แล้วทำการวัดเส้นผ่าศูนย์กลางโคโลนี พบว่าเห็ดแครงสายพันธุ์ทางการค้ามีการเจริญเติบโตของเส้นใยได้เร็วกว่าเห็ดแครงสายพันธุ์สวนยาง โดยมีค่าเฉลี่ยเส้นผ่าศูนย์กลางของโคโลนี ดังแสดงในตารางที่ 4.2 และภาพที่ 4.6 อย่างไรก็ตามพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีลักษณะโคโลนีและลักษณะเส้นใยภายใต้กล้องดังภาพที่ 4.7

ตารางที่ 4.2 เส้นผ่าศูนย์กลางโคโลนีของเส้นใยเห็ดแครงสายพันธุ์การค้าและสายพันธุ์สวนยางเมื่อเจริญบนจานอาหาร PDA

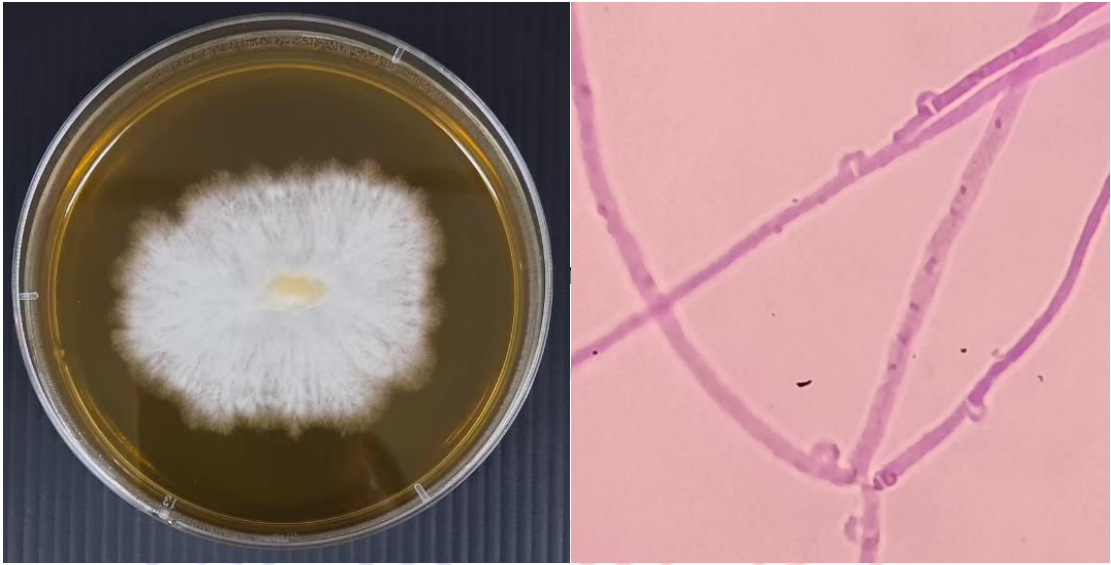
วันที่	ค่าเฉลี่ยเส้นผ่าศูนย์กลางโคโลนี (ซม.)	
	สายพันธุ์การค้า	สายพันธุ์สวนยาง
4	3.05	2.92
5	5.87	4.40
8	8.00	7.33

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 4.6 แผนภูมิเส้นผ่าศูนย์กลางโคโลนีของเห็ดแครงสายพันธุ์การค้าและสายพันธุ์สวนยาง

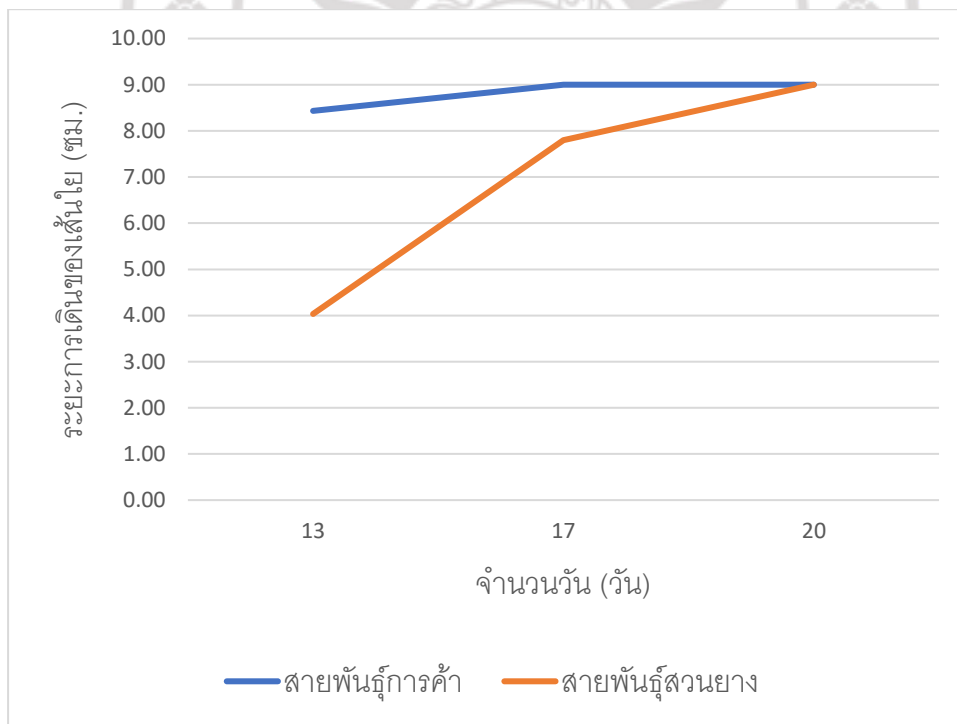
ภาพที่ 4.7 เส้นใยของเห็ดแครง (*Schizophyllum commune*) บนจานเพาะเชื้อและภายใต้กล้องจุลทรรศน์

การเจริญเติบโตของเส้นใยเห็ดบนเมล็ดข้าวฟ่าง

เมื่อนำเส้นใยเห็ดบนอาหาร PDA ขนาด 0.5 ลูกบาศก์เซนติเมตร ใส่ลงไปกลางขวดเมล็ดข้าวฟ่างที่ปลอดเชื้อ จากนั้นวัดการเจริญของเส้นใยเห็ด โดยวัดการเดินทางของเส้นใยจากเมล็ดข้าวฟ่างด้านบนลงสู่เมล็ดข้าวฟ่างด้านล่างของขวดเพาะเลี้ยง ผลการศึกษาพบว่าในวันที่ 13 ของการบ่มเชื้อเห็ดแครงสายพันธุ์การค้ามีระยะทางการเจริญของเส้นใยบนเมล็ดข้าวฟ่างได้มากกว่าเห็ดแครงสายพันธุ์สวนยาง โดยสายพันธุ์ทางการค้าใช้ระยะเวลาในการเจริญจนเต็มขวดเมล็ดข้าวฟ่างสั้นกว่าเห็ดแครงสายพันธุ์สวนยาง (ตารางที่ 4.3 และภาพที่ 4.8) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าในการขยายเชื้อด้วยเมล็ดข้าวฟ่างเห็ดแครงสายพันธุ์สวนยางเจริญเติบโตได้ช้ากว่าสายพันธุ์ทางการค้า แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการทดลองก็แสดงให้เห็นว่าการใช้เมล็ดข้าวฟ่างในการขยายเชื้อสามารถใช้ได้กับเห็ดแครงสายพันธุ์ที่แยกได้จากสวนยางพาราในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีลักษณะการเจริญของเส้นใยเห็ดแครงในเมล็ดข้าวฟ่างดังแสดงในภาพที่ 4.9

ตารางที่ 4.3 ระยะการเดินทางของเส้นใยเห็ดแครงสายพันธุ์การค้าและสายพันธุ์สวนยางเมื่อเจริญบน
เมล็ดข้าวฟ่าง

วันที่	ค่าเฉลี่ยระยะการเดินทางของเส้นใยบน เมล็ดข้าวฟ่าง (ซม.)	
	สายพันธุ์การค้า	สายพันธุ์สวนยาง
	13	8.43
17	9.00	7.80
20	9.00	9.00

ภาพที่ 4.8 แผนภูมิระยะการเดินทางของเส้นใยเห็ดแครงสายพันธุ์การค้าและสายพันธุ์สวนยางเมื่อเจริญบน
เมล็ดข้าวฟ่าง

ภาพที่ 4.9 เส้นใยของเห็ดแครง (*Schizophyllum commune*) สายพันธุ์สวนยาง (แครงสวนยาง) และสายพันธุ์ทางการค้า (แครงสวนเห็ด) ที่เจริญบนเมล็ดข้าวฟ่าง

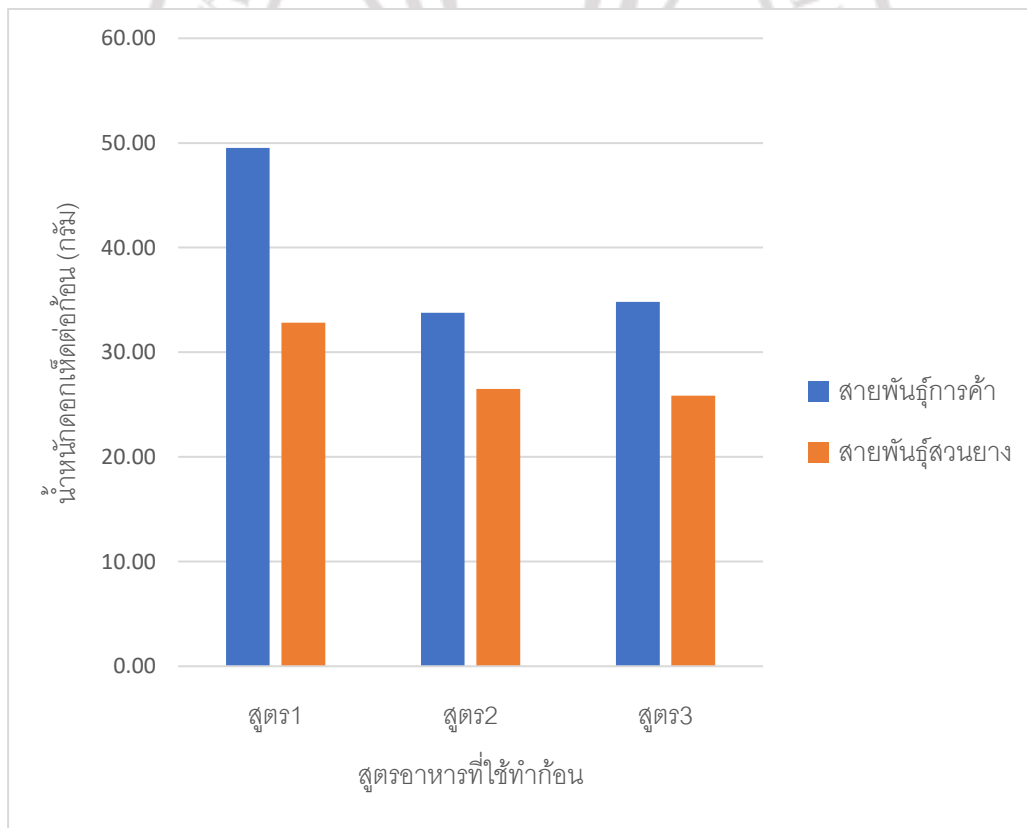
ผลการเพาะเห็ดแครงในระดับโรงเรือน

ทำการเก็บผลผลิตดอกเห็ดที่ได้จากก้อนเชื้อทั้งหมด 3 สูตร แล้วทำการชั่งน้ำหนักผลผลิตที่ได้ โดยมีเห็ดแครงสายพันธุ์การค้าเป็นสายพันธุ์เปรียบเทียบ พบว่าเห็ดแครงสายพันธุ์ที่แยกได้จากสวนยางพาราให้ผลผลิตได้น้อยกว่าเห็ดแครงสายพันธุ์ทางการค้าในทั้ง 3 สูตรก้อนเชื้อ โดยสูตรก้อนเชื้อสูตรที่ 1 ให้ผลผลิตดอกเห็ดมากที่สุดในทั้งสองสายพันธุ์ อย่างไรก็ตามไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 4.4, ภาพที่ 4.10, 4.11) โดยพบว่ามีก้อนเห็ดบางส่วนไม่สามารถเก็บผลผลิตได้เนื่องจากการติดเชื้อราชนิดอื่นปนเปื้อน (ภาพที่ 4.12)

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าเชื้อเห็ดแครงที่แยกได้จากสวนยางพารา ต่าบลแสนตั้งอำเภอเขาสมิง ถึงแม้จะให้ผลผลิตได้น้อยกว่าสายพันธุ์ทางการค้า แต่ก็สามารถนำมาเพาะเห็ดในระดับโรงเรือนเพื่อเก็บผลผลิตเป็นแหล่งอาหาร และยังสามารถสร้างเป็นรายได้เสริมให้กับชุมชนได้

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยน้ำหนักดอกเห็ดต่อก้อนของเห็ดแครงสายพันธุ์การค้าและสายพันธุ์สวนยาง

สายพันธุ์	ค่าเฉลี่ยน้ำหนักดอกเห็ดต่อก้อน (กรัม)		
	สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3
สายพันธุ์การค้า	49.52 (n=8)	33.77 (n=6)	34.81 (n=4)
สายพันธุ์สวนยาง	32.83 (n=7)	26.49 (n=5)	25.85 (n=4)

ภาพที่ 4.10 แผนภูมิน้ำหนักดอกเห็ดต่อก้อนของเห็ดแครงสายพันธุ์การค้าและสายพันธุ์สวนยาง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี